Література

1. *Карасик В. И. О типах дискурса / В. И. Карасик // Языковая личность: институциональный и персональный дискурс. – Город. – 2000. – С. 5–20.* ***2***. *Коваль І. О. Президентський дискурс: сутність, структура, функції, цілі / І. О. Коваль // Стратегічні пріоритети, №3 (24), 2012 р. – С. 158–163.* ***3***. *Колейчик О. О. Тематизація як когнітивний механізм / О. О. Колейчик // Проблеми семантики слова, речення та тексту: Зб. наук. ст. – К. : КНАУ, 2001. – Вип. 7. – С. 111–116.* ***4***. *Кудоярова О. В. Дискурсотворча роль теми у професійному конфліктному спілкуванні англомовних медиків (на матеріалі персонажного мовлення) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Кудоярова Ольга Вікторівна. – Харків, 2007. – 238 с.* ***5***. *Медвідь О. М. Прагматичні інтерпретації текстів політичного дискурсу / О. М. Медвідь, І. Г. Ізмайлова // Вісник СумДУ. Серія "Філологія". – 2008. – № 1. – С. 66–71.* ***6***. *Шейгал Е. И. Семиотика политического дискурса / Е.И.Шейгал. – М. : ИТДГК «Гнозис», 2004. – 326 с.* ***7***. *Яхонтова Т. В. Лінгвістична генологія наукової комунікації: монографія / Т. В. Яхонтова. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2009. – 420 с.*

УДК 811.111'253:811.161.2

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ АНГЛОМОВНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ ЛЕКСИКИ У ГАЛУЗІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ УСНОГО ПЕРЕКЛАДУ

Орєхова К. С., Ковальчук Н. М. (канд. пед. наук)

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
(кафедра перекладознавства імені Миколи Лукаша)

У статті проаналізовано вплив структурних та етимологічних ознак термінів в тексті оригіналу на вибір прийому їх передачі українською мовою в тексті перекладу; встановлено основні прийоми такого перекладу.

Ключові слова: *методика навчання усного перекладу; структурна ознака, етимологія, прийоми перекладу.*

Орехова Е. С., Ковальчук Н. Н. Особенности перевода на украинский язык англоязычной терминологической лексики в области методики обучения устному переводу. *В статье проанализировано влияние структурных и этимологических признаков терминов в тексте оригинала на выбор приема их передачи на украинский язык в тексте перевода; установлены основные приемы такого перевода.*

Ключевые слова: *методика обучения устному переводу; структурный признак, этимология, приемы перевода*

Orehova K. S., Kovalchuk N. M. The peculiarities of translation English terminology into the Ukrainian language in the field of Methodology of Teaching Interpretation. *The article analyzes the impact of structural and etymological signs of the terms in the original text on the choice of translation techniques in Ukrainian language in the translation text; determines the main translation techniques.*

Keywords: *methodology of teaching interpretation; structural characteristic, etymology, translation techniques.*

Стрімкий розвиток співпраці нашої країни з іншими членами Європейського Союзу створює попит на професійну перекладацьку діяльність, що зумовлює розвиток процесу підготовки перекладачів у вищих навчальних закладах України. Саме тому проблема навчання професійних усних та письмових перекладачів є пріоритетною, враховуючи той факт, що дослідження цього питання у різних країнах набуває все більшого попиту. Українські дослідники не можуть залишатися осторонь цих процесів та мають брати участь у розробці нового наукового напряму, тому вони повинні мати можливість ознайомитися з роботами своїх закордонних колег. Це і зумовлює **актуальність** нашого дослідження.

Об'єктом дослідження є переклад англомовної термінологічної лексики українською мовою у галузі методики навчання усного перекладу, а **предметом** – терміни у галузі методики навчання усного перекладу та залежність вибору способу їх перекладу від певних чинників.

Мета нашої роботи полягала у вивченні та аналізі особливостей перекладу українською мовою англомовної термінологічної лексики у галузі методики навчання усного перекладу. Досягнення поставленої мети передбачало виконання таких **завдань**: дослідження методики навчання усного перекладу як термінологічної системи та сфери перекладу, складання понятєвої схеми її структури, переклад репрезентативних англомовних текстів у галузі методики навчання усного перекладу, виділення термінів та їх відповідників у паралель-

них текстах, розподіл виділених термінів на структурно-семантичні групи (за структурною ознакою та за походженням), аналіз способів перекладу термінів з метою встановлення залежності способу перекладу від структури терміна, аналіз способів перекладу термінів з метою встановлення залежності способу перекладу від походження терміна, складання англо-українського та україно-англійського словників термінів у визначеній сфері.

Матеріалом дослідження слугували 300 англомовних термінологічних одиниць у галузі методики навчання усного перекладу, які були отримані методом суцільної вибірки із автентичних англомовних джерел [6; 7].

Відображення англомовних термінів у галузі методики навчання усного перекладу українською мовою потребує від перекладача володіння екстралінгвістичною компетенцією. До неї відносяться фонові, а також предметні знання у галузі методики навчання усного перекладу.

У ході розгляду теоретичних основ перекладу українською мовою англомовних термінів у галузі методики навчання усного перекладу були визначені головні елементи структури методики навчання усного перекладу. Одним з найбільш важливих питань у вищезгаданій галузі є її принципи. Вчені виділяють загальнодидактичні та загальнометодичні принципи, які тісно переплітаються між собою. Саме тому, було відзначено, що для досягнення поставлених цілей навчання майбутніх усних перекладачів необхідно використовувати згадані принципи.

У ході дослідження поняттєвої структури методики навчання усного перекладу було встановлено, що усний переклад може бути розподілений на декілька видів. Найтиповішим є виділення послідовного перекладу, перекладу з аркушу, а також синхронного перекладу. Існують також підвиди основних видів усного перекладу, до них відносять переклад-шепотіння, синхронний переклад з текстом у кабіні та контактний переклад. Проблематика перекладу термінологічної лексики завжди цікавила видатних вчених. На сьогоднішній день абсолютна більшість дослідників стверджує, що термінологічна лексична одиниця – це одна з найважливіших ознак наукового стилю.

Під час дослідження термінів у вищезазначеній галузі було виділено декілька важливих положень. По-перше, термін – це слово чи словосполучення, яке має історичний контекст та значення, яке закріпилося в підсвідомості суспільства, викликає асоціації та відображає одне поняття у конкретній галузі знань чи наук [3]; по-друге, термінологічна одиниця повинна мати певні ознаки, найголовні-

шими з них є системність, точність, стислість, однозначність, наявність дефініції, відсутність синонімів тощо [1; 4].

Перекладацька діяльність потребує розуміння значення термінологічної одиниці, у цьому перекладачеві допомагають її структурні особливості чи етимологія.

З огляду на останнє положення у ході нашого дослідження терміни було поділено на дві групи: група 1 – за структурною ознакою та група 2 – за походженням – з метою вивчення особливостей їх перекладу.

За структурною ознакою терміни були розподілені на чотири підгрупи: 1) прості терміни; 2) похідні терміни; 3) складні терміни; 4) терміни-словосполучення. Під час дослідження було встановлено, що найбільшу кількість термінів у галузі методики навчання усного перекладу складають похідні лексичні одиниці, адже саме до цієї підгрупи відносяться 34,7% від загальної кількості виділених термінологічних одиниць, наприклад, *cooperation (співпраця), decoding (кодування)*. Наступною за кількістю термінів стала перша підгрупа (прості чи однокореневі лексичні одиниці) (30,6%,), наприклад, *field (сфера), note (запис)*, потім четверта (словосполучення) (28%), наприклад, *cognitive apprenticeship (когнітивне навчання)*. Останньою за кількістю термінів стала підгрупа складних термінів, до неї увійшло лише 6,7% термінів, наприклад, *employability (здатність до працевлаштування)*.

У ході дослідження було встановлено, що найбільшу кількість термінів у галузі методики навчання усного перекладу складають слова латинського походження, адже до першої підгрупи входять 38,7 % від загальної кількості виділених термінологічних одиниць, наприклад, *foreign language (від лат. foraneus – іноземний та від лат. lingua – мова)*. Наступною за кількістю стала друга підгрупа – терміни англійського походження, до якої було віднесено 29,3 %, наприклад, *apprenticeship (від англ. apprentice – учень + суфікс -ship)*. До третьої підгрупи відносяться 27 % термінів французького походження, наприклад, *originality (від франц. originalité – оригінальність)*, а до четвертої підгрупи увійшло лише 5 % термінів іншого походження, наприклад, *criteria (від грец. criterion – критерія)*.

Аналіз термінів першої групи ставив на меті встановлення залежності прийому перекладу терміну від його структури. Найбільш типовими стали п'ять способів перекладу [5]. Спосіб пошуку словникового відповідника використовувався при перекладі 34,2 % похідних термінів, 31 % простих термінів, 30,3% термінів-словосполучень та 4,5 % складних термінів. Спосіб транскодування також виявився типовим для перекладу термінів нашої вибірки: 61,8 % простих тер-

мінів та 38,2 % похідних термінів. Калькування використовувалося при перекладі похідних термінів (36,2 %), термінів-словосполучень (27,5 %), простих термінів (20,4 %) та складних термінів (15,9 %). Спосіб контекстуальної заміни використовувався при перекладі 40 % похідних термінів, 36 % простих термінологічних одиниць, 16 % термінів-словосполучень та 8 % складних термінів. Описовий переклад використовувався при передачі 82,4 % термінів-словосполучень та 17,6 % похідних термінів.

Таким чином, можемо зазначити, що структура термінологічної одиниці впливає на застосування певного прийому перекладу. Наприклад, як можна побачити спосіб транскодування не був застосований жодного разу під час перекладу складних термінів чи термінів-словосполучень, у той час як спосіб описового перекладу є нетиповим для перекладу простих чи складних термінів.

Аналіз термінів другої групи ставив на меті встановлення впливу походження терміна на спосіб перекладу. Спосіб пошуку словникового відповідника використовувався при перекладі 41,3 % термінів латинського походження, 29 % англійських термінів, 24,5 % французьких термінів та 5,2 % термінів іншого походження. Спосіб транскодування було використано при перекладі 47 % латинських термінів, 32,4 % англійських термінів, 8,8 % французьких термінологічних одиниць та 11,8 % термінів іншого походження. Калькування також виявився типовим для перекладу термінів нашої вибірки: 34,8 % латинських термінів, 24,6 % англійських термінів, 39,1 % французьких термінів та 1,5 % термінів іншого походження. Спосіб контекстуальної заміни найчастіше використовувався серед термінів англійського походження (52 %), також цим способом було перекладено 28 % термінів французького походження, 12 % латинських термінів та 8 % термінів іншого походження. Описовий переклад було застосовано серед термінів нашої вибірки таким чином: 52,9 % термінів латинського походження, 35,3 % термінів французького походження та 11,8 % термінів англійського походження.

Отже, походження термінологічної одиниці впливає на вибір способу перекладу. Наприклад, як можна побачити описовий спосіб перекладу не був застосований жодного разу під час перекладу термінів іншого походження. Більш доцільним способом перекладу цих термінологічних одиниць є пошук словникового відповідника, калькування, транскодування чи контекстуальна заміна, які й були використані під час підготовки тексту перекладу.

Таким чином, дослідження особливостей перекладу українською мовою англомовної термінологічної лексики у галузі методики навчання усного перекладу показало, що структурна будова терміно-

логічної одиниці, так само, як і її походження, повинно враховуватися під час вибору прийому перекладу.

Висновки цього дослідження можуть бути використані під час викладання практичного курсу перекладу. З наукової точки зору, вони є попередніми і потребують окремого вивчення, в чому і вбачається **перспектива** подальшого дослідження.

Література

1. *Білозерська Л. П. Термінологія та переклад : навч. посібник для студ. філол. напряму підготовки / Л. П. Білозерська, Н. В. Возненко, С. В. Радецька. – Вінниця : Нова книга, 2010. – 232 с.* ***2***. *Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури: Учбовий посібник / В. І. Карабан. – Вінниця : Нова Книга, 2001. – 303 с.* ***3***. *Мостовий М. І. Лексикологія англійської мови : підручник для студентів ін-тів і фак. іноземної мови / М. І. Мостовий. – Харків : Основа, 1993. – 255 с.* ***4***. *Томіленко Л. М. Термінологічна лексика в сучасній тлумачній лексикографії української літературної мови : монографія / Л. М. Томіленко. – Івано-Франківськ : Фоліант, 2015. – 160 с.* ***5***. *Чередниченко О. І. Теорія і практика перекладу / О. І. Чередниченко. – К. : Либідь, 2005. – 370 с.* ***6***. *Handbook of research on teaching methods in language translation and interpretation / [Ying Cui and Wei Zhao etc.]. – Hershey : IGI Global, 2015. – 458 p.* ***7***. *National Occupational Standards in Translation. – London : CILT, National Centre for Languages, 2007. – 35 p.*